

DOING RESEARCH IN MYANMAR

Executive Summary & Conclusions

Centre for Economic and Social Development &
Global Development Network

May 2020

DOING RESEARCH IN MYANMAR

Executive Summary & Conclusions

DISCLAIMER

The views expressed herein do not necessarily represent those of GDN, IDRC or its Board of Governors.

This work was carried out with the aid of a grant from Global Affairs Canada, and the International Development Research Centre, Ottawa, Canada.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း အကျဉ်းချုပ်နှင့် သုံးသပ်ချက်

မသက်ဆိုင်ကြောင်းရှင်းလင်းချက်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည့် သဘောထားအမြင်များသည် IDRC (သို့) အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများဘုတ်အဖွဲ့၏ သဘောထားများကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမဟုတ်ပါ။

ဤအစီရင်ခံစာကို Global Affairs Canada နှင့် အော်တဝါ၊ ကနေဒါရှိ International Development Research Centre ၏ ထောက်ပံ့မှုအကူအညီဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားပါသည်။

Executive Summary

Despite nearly a decade of political liberalization and economic reforms, and a growing demand for evidence-based policymaking in Myanmar, there remains fundamental weaknesses in the country's social science research system. As in other developing countries, the instrumentality of social science is often overlooked by the government and its partners in the pursuit of national development objectives and specific policy goals. This is exacerbated by financial constraints, and the immensity and range of development priorities. In Myanmar, international actors play an important role in national development, but this often means that too little attention is given to growing the local research system.

This report aims to offer a holistic understanding of how the research landscape works, to ensure that actions and reforms are informed by contextualized knowledge of the local environment. Employing a mixed-method approach, quantitative data were collected through questionnaires targeted at researchers, research administrators and members of the policy community; qualitative data were collected during scoping interviews and subsequent in-depth interviews.

The Doing Research Assessment (DRA) methodology is comprised of three components. First, as part of the context analysis, the research team used secondary data and interviewed key stakeholders to gain a deeper understanding of the state of Myanmar's social research system. Second, the research team again used secondary data and information from the scoping interviews to identify and map key actors (stakeholder mapping) and gain insights into the dynamics between and among the groups of stakeholders. Third, we quantified

and qualified the research findings using a common framework, the DRA Framework (GDN 2017), which allows us to study the research system in relation to those in other countries, across a number of sub-themes.

Main Findings

Research funding for social sciences remains low on the list of government priorities. This is evident in the allocation of gross domestic expenditure on research and development (GERD) in 2017: social sciences and humanities had a mere 0.38 percent share of the budget for research – as opposed to science, technology, engineering and mathematics (STEM) with 32.8 percent, agricultural sciences with 32.6 percent, medical sciences with nearly 30 percent, and natural sciences with 4.22 percent. The allocation is unsurprising, given the content of the National Education Strategic Plan 2016-2021, which emphasizes the promotion of research and development for STEM subjects.

Research funding disbursed to higher education institutions (HEIs) and other public research institutions comes with stringent budgetary rules, which makes it difficult to manage research projects. This severely constrains longer-term research studies or the ability of research projects to adapt swiftly to changing circumstances or policy demands. International donor reporting requirements also impose additional demands on top of those of local administrators and policymakers.

There is currently no national research policy in Myanmar. In the absence of a national research policy, the current emphasis on decentralizing HEIs may further weaken the institutionalization of research, particularly in regard to social sciences. It also perpetuates the lack of emphasis on social research in broader higher education policy,

reflecting its peripheral role and the national emphasis on science and technology.

As ‘civil servants,’ **academics in public universities are often burdened with administrative duties**, the supervision of students or heavy teaching loads. Promotion often entails taking on greater administrative responsibilities, diverting time away from research projects or teaching.

Women make up 75 percent of researchers in Myanmar. This is a reflection of social and cultural norms that often mean that women are the secondary household earners. Given the low salaries of university staff, men are less likely to work in the higher education sector.

There is limited collaboration or partnership among government research institutions, public HEIs and other relevant government departments. This means that research is often ‘owned’ by specific government departments. This results in overlapping and duplicated research, and makes it very difficult for researchers to access reliable or up-to-date data.

There is no formal peer review culture in Myanmar, reflecting the lack of a conversation about research quality. Universities in Myanmar’s major cities, where research is heavily concentrated, as well as the many regional universities, produce their own university research journals. These operate as repositories of locally produced research that is vetted according to the specifications of individual universities. Quantity prevails over quality, both in terms of publication and academic promotion. In the absence of a peer review culture, standards remain low.

Popular opinions supersede research evidence in policy discussions. The reliance on platforms such as Facebook for official

and unofficial communication on ‘hot topics’ politicizes dissemination. Many researchers are now discouraged to discuss their findings through social media and, as a result, the diffusion of research evidence through Facebook is limited.

Informality is prevalent in the linkages between researchers, organizations and policymakers. Unlike elsewhere, it is not the dearth of research inputs that limits evidence-based policymaking, but the top-down nature of the policymaking process, which means that evidence is often neglected. All too often, work commissioned by the government is conducted in a relatively informal manner, and is undertaken by researchers or organizations as a means of developing or maintaining a rapport with policymakers. As such, the notion of grants, or a more formal manner of commissioning work, is less widespread, and much of the work remains ‘under the radar’.

Levers of change

Establish a national research body that will oversee, facilitate, coordinate, support and document research activities conducted in Myanmar, and a structure that ensures that sufficient attention is paid to social sciences as part of the national research system. Such a body could also facilitate and develop close working relationships between and among different research organizations and government research institutions, and promote crosscutting conversations about research quality and ethics.

Set up a robust and functioning research evaluation mechanism/peer review system for research in HEIs. A peer review system would greatly benefit the nascent research system, and potentially expand its impact and reach beyond the libraries of

university campuses. Improving the quality of research papers would also increase the uptake and use of research outputs by policymakers and the general public.

Prioritize investment in research capacity, infrastructure and funding for HEIs as part of the HEI reform agenda so that they can meet the growing demand for evidence-based policy research. Demand for evidence-based research is increasing and changing from more narrowly-defined scientific research to broader social science research that assesses the fundamental mechanisms of policymaking, outcomes and impacts. These demands come not just from central government planners but also a myriad of other policy actors: regional governments, parliamentarians, political parties, private sector associations and international organizations.

Empower local researchers to provide relevant and timely technical assistance to policymakers. The choice of policy options is context-specific. Local researchers are best placed to choose the most appropriate course of action from among the different policy options provided by outside experts. Whenever possible, local researchers can be seconded to work on commissioned research undertaken by international organizations or foreign experts on behalf of the Government of Myanmar. Interaction with local research will not only stimulate joint policy learning but also build local capacity to effectively develop public policies in the future.

Enhance collaboration and partnership among government research institutions, public HEIs and other relevant government departments. Collaboration between government departments and research institutions will promote the sharing of and access to reliable and up-to-date data.

Moreover, collaboration is likely to promote research uptake and the production of research-informed policy, particularly if the views of all partners are incorporated, from the outset, in the design of research studies.

Increase the budget for research and improve flexibility. The Ministry of Education budget almost tripled between 2012/13 and 2019/20, of which the Department of Higher Education received 15-16 percent. Although there are some allocations for undertaking research, projects need to follow annual budgetary rules, as well as provide evidence for auditing purposes, which makes it difficult to undertake multi-year research projects.

International funding for research in Myanmar needs to be effectively coordinated. A large chunk of donor assistance is commissioned to international experts to research, assess and advise on policy inputs for the government. Thus, local knowledge and research is often overlooked by international organizations and, consequently, in many instances research is not properly contextualized and produces inappropriate operational recommendations.

Strengthen international funding support to boost quality, ethics and equity in the research system. While many important initiatives are being undertaken at the ministerial level by key bodies such as the National Education Policy Commission, the Rectors' Committee and the Department of Higher Education, international funding remains the main source of research funding in the country. Beyond commissioning research and increasing the share of research commissioned to local researchers, these funds can support debates and processes that strengthen quality, ethics and equity in Myanmar's research landscape.

Conclusion

In August 2018, Myanmar adopted the Myanmar Sustainable Development Plan (MSDP) 2018-30, an ambitious programme to implement 251 action plans under 28 strategies for achieving a peaceful, prosperous and democratic Myanmar – in line with the global sustainable development agenda. To implement these proposed action plans and achieve the ambitions of the MSDP, Myanmar needs to address the persistent knowledge deficit. It needs to invest in and overhaul its national research system to enable the production and dissemination of evidence that can be used to inform policymaking.

To foster an enabling environment for research, Myanmar can start with empowering its higher education institutions with the adequate provision of resources, enhanced quality control, broader collaborative partnerships and effective policy uptake. Research capacity needs to be strengthened, with regular collaboration with other international scholars and the adoption of universally recognized benchmarks to measure the progress of the research system within the broader framework of higher education reforms (Chinlone 2018). Local ownership of research projects needs to be encouraged in order to leverage the expertise of Myanmar scholars for better-informed policymaking, along with stronger partnerships between researchers and policymakers. The key messages of this report can be summarized as follows:

Higher education institutions can meet the growing demand for evidence-based policy research. Demand for evidence-based research is increasing and changing from more narrowly-defined scientific research to broader social science research that assesses the fundamental mechanisms

of policymaking, outcomes and impacts. Demands are made not just by central government planners but also a myriad of other policy actors: regional governments, parliamentarians, political parties, private sector associations and international organizations. The government needs to invest in boosting research capacity, infrastructure and funding for higher education institutions as a priority goal of the HEI reform agenda.

Local researchers can be empowered to provide relevant and timely technical assistance to policymakers. The choice of policy options are context-specific, and local researchers are best placed to choose the most appropriate course of action from among the different policy options provided by outside experts. Whenever possible, local researchers can be seconded to commissioned research undertaken by international organizations or foreign experts on behalf of the Government of Myanmar. Interaction with local research will not only stimulate joint policy learning but also build local capacity to effectively develop public policies in the future.

It is not only important to increase the budget for doing research but also improve the flexibility of research funding. The Ministry of Education budget almost tripled between 2012/13 and 2019/20, of which the Department of Higher Education received 15-16 percent. Although there are some allocations for undertaking research, projects need to follow annual budgetary rules, as well as provide evidence for auditing purposes, which makes it difficult to undertake multi-year research projects. In addition, doing research involves a great deal of trial and error, particularly when applied to complex policy processes. The current allocations for doing research should be increased and exempt from rules that limit the carry-over of research funds.

Governance for doing research needs to be developed and institutionalized.

There is an urgent need to develop a system of governance to ensure an enabling environment for doing research in Myanmar. The government must acknowledge the importance of research in building a knowledge-based society that values researchers as important links between citizens and the government. It should develop appropriate policies, long-term endowments and functional institutions to oversee research activities and organizations.

International funds for doing research in Myanmar need to be effectively coordinated.

Technical assistance is a key component of international aid for national development. A large chunk of donor assistance is commissioned to international experts to research, assess and advise on policy inputs for the government. Thus, local knowledge and research is often overlooked by international organizations and, consequently, in many instances research is not properly contextualized and produces inappropriate operational recommendations. Collaboration between local researchers and international consultants should be encouraged. The government could also request that donors consider investing in local research systems, and involving local organizations and service providers in their projects.

International support can boost quality, ethics and equity in the research system.

While many important initiatives are being undertaken at the ministerial level by key bodies such as the National Education Policy Commission, the Rectors' Committee and the Department of Higher Education, international funding remains the main source of research funding. Beyond commissioning research and increasing the share of research commissioned to local researchers, these funds can support

debates and processes that strengthen quality, ethics and equity in Myanmar's research landscape. This will entail routing funding to and through universities with the aim of strengthening the operational capacity of research support services and research ethics review boards; increasing exposure to how research is managed at an institutional level in neighboring countries and globally; and strengthening linkages between research and other aspects of academic life, including teaching and career advancement. This will require coordination with national bodies that are engaged in debates on how to strengthen the research system in Myanmar, and with those setting the financial management rules for the use of research. Given the current level of funding to research-related activities, this is well within the reach of Myanmar and its development partners.

အကျဉ်းချုပ်

နိုင်ငံရေးအရ ဖြေလျှော့မှု (political liberalization) နှင့် စီးပွားရေးအရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ နှင့် သက်သေအခြေပြု မူဝါဒချမှတ်ခြင်းကို တိုးတက်တောင်းဆိုလာသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခု နီးပါးရှိခဲ့ပြီ ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံ၏ လူမှုသိပ္ပံသုတေသနစနစ်တွင် အခြေခံလိုအပ်ချက်များရှိဆဲဖြစ်ပါသည်။ အခြားသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ များတွင် အမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရည်ရွယ်ချက်များနှင့် သတ်မှတ်မူဝါဒဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များကိုဖော်ဆောင်ရာတွင် အစိုးရနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများက လူမှုရေးသိပ္ပံ၏အရေးပါမှုကို ရံဖန်ရံခါ မျက်စိ လျှမ်းတတ်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးကန့်သတ်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစားပေးအကြောင်းအရာများ၏ လေးနက်မှုနှင့် အမျိုးအစားများက အဆိုပါဖြစ်ရပ်ကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် နိုင်ငံတကာမှပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများက အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကြီးထွားလာနေသည့်ပြည်တွင်းသုတေသနစနစ်အပေါ် အာရုံစိုက်မှုနည်းပါးလွန်းသည်ဟုလည်း တစ်ခါတစ်ရံတွင် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။

သုတေသနလုပ်ဆောင်ချက်များကို ခြုံငုံနားလည်သဘောပေါက်ပြီး ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှုများကို ဒေသအခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားအကောင်အထည်ဖော်နိုင်စေရန် ဤအစီရင်ခံစာက ရည်ရွယ်ပါသည်။ ရောနှောထားသည့်နည်းလမ်းကိုအသုံးပြုထားပြီး သုတေသီများ၊ သုတေသန စီမံခန့်ခွဲ သူများ၊ မူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်သူများကို ဦးတည်သည့် မေးခွန်းလွှာများမှတစ်ဆင့် အရေးအတွက်ပြုအချက်အလက်များကို စုဆောင်းကာ နယ်ပယ်သတ်မှတ်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ (scoping interviews) နှင့် နောက်ဆက်တွဲအသေးစိတ်တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ (in-depth interviews) တွင် အရည်အသွေးပြ အချက် အလက်များ ကောက်ယူခဲ့ပါသည်။

သုတေသနပြုလုပ်မှုအကဲဖြတ်ခြင်း (Doing Research Assessment - DRA) နည်းလမ်းတွင် အပိုင်းသုံးပိုင်း ပါ ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အခြေအနေသုံးသပ်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် သုတေသနအဖွဲ့က ဆင့်ပွားအချက်အလက်များ (secondary data) ကို အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး မြန်မာ့ လူမှုသုတေသနစနစ်၏ အခြေအနေကို နက်နက်နဲနဲ သိနားလည်စေရန် အရေးပါသည့် သက်ဆိုင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ အရေးပါသည့်ဆောင်ရွက်သူများ (key actors) ကို ဖော်ထုတ်ကာ မြေပုံရေးဆွဲ (သက်ဆိုင်သူများနှင့်စပ်လျဉ်း သည့်မြေပုံရေးဆွဲခြင်း (stakeholder mapping)) ရန်နှင့် သက်ဆိုင်သူအုပ်စုနှစ်ခုကြား၊ သက်ဆိုင်သူ အုပ်စုများ ကြားရှိ အပြောင်းအလဲအရွေ့

(dynamics) ကို ပိုမိုသိနားလည်စေရန် ဆင့်ပွားအချက်အလက်များနှင့် scoping interview များမှ ရရှိလာသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို သုတေသနအဖွဲ့က ထပ်မံအသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ တတိယတစ်ခုမှာ ခေါင်းစဉ်ခွဲများ (sub-theme) မှတစ်ဆင့် အခြားနိုင်ငံများတွင်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် သုတေသန စနစ်ကို လေ့လာရန်ခွင့်ပြုပေးသည့် ဘုံမူဘောင်တစ်ခုဖြစ်သည့် DRA မူဘောင် (GDN 2017) အသုံးပြုကာ သုတေသန လေ့လာတွေ့ရှိချက်များကို ရေတွက်ပြီး အရည်အသွေးသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။

အဓိကတွေ့ရှိချက်များ

အစိုးရ၏ ဦးစားပေးအကြောင်းအရာများစာရင်းတွင် လူမှုရေးသိပ္ပံအတွက် သုတေသနရန်ပုံငွေ နည်းပါးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပြည်တွင်းအသုံးစရိတ်စုစုပေါင်းမှ ခွဲဝေ ပေးမှု (gross domestic expenditure on research and development (GERD)) ကို ကြည့်လျှင် သိသာပါသည်။ သိပ္ပံနည်းပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာအတတ်ပညာနှင့် သင်္ချာ (STEM) အတွက် ၃၂.၈% ၊ စိုက်ပျိုးရေး သိပ္ပံ အတွက် ၃၂.၆%၊ ဆေးသိပ္ပံ အတွက် ၃၀% ခန့်နှင့် သဘာဝသိပ္ပံ အတွက် ၄.၂၂% နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လူမှုရေးသိပ္ပံနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုသုတေသနအတွက် ဘတ်ဂျက်၏ ၀.၃၈% ခန့်သာ ရရှိပါသည်။ (STEM) ဘာသာရပ်များ အတွက် သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတိုးတက်မှုကိုအလေးပေးသည့် အမျိုးသားပညာရေး မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆ - ၂၀၂၁ ခုနှစ်ပါ အကြောင်းအရာများအရ ထိုသို့ခွဲဝေမှုမှာ အံ့သြစရာမရှိပါ။

အဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများ (HEIs) နှင့် အခြားသောအစိုးရ သုတေသန အဖွဲ့အစည်းများထံသို့ သုတေသနရန်ပုံငွေကို တင်းကြပ်သည့်ဘတ်ဂျက်စည်းမျဉ်းများဖြင့် ပံ့ပိုးပေးရာ အဆိုပါစည်းမျဉ်းများသည် သုတေသန စီမံကိန်းများစီမံခန့်ခွဲရာတွင် ခက်ခဲစေပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းက ပြောင်းလဲနေသည့်အခြေအနေများ (သို့) မူဝါဒ အပြောင်းအလဲများနှင့် လျင်မြန်စွာလိုက်လျောညီထွေရှိစေရန်အလို့ငှာ ကာလရှည်သုတေသနပြုမှု (သို့) သုတေသနစီမံကိန်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ဆိုးရွားစွာကန့်သတ်ထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များ၏ အစီရင်ခံမှုလိုအပ်ချက်များက ပြည်တွင်းစီမံခန့်ခွဲသူများနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများ၏ အစီရင်ခံမှု လိုအပ် ချက်များ အပေါ် ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိတွင် အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနမူဝါဒမရှိပါ။ အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနမူဝါဒမရှိ သဖြင့် အဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများတွင်ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြေလျှော့ခြင်းအပေါ် လက်ရှိ အလေး ပေးထား ခြင်း သည် အထူးသဖြင့် လူမှုရေးသိပ္ပံနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သုတေသနအဖွဲ့အစည်း တည်ထောင်ခြင်းကို အားနည်း စေနိုင်ပါသည်။ ကျယ်ပြန့်သည့် အဆင့်မြင့်ပညာမူဝါဒတွင် လူမှုရေးသုတေသနအပေါ်

အလေးမပေးခြင်းက ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပြီး ၎င်း၏ အပယ်ကအခန်းကဏ္ဍနှင့် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာအပေါ် အမျိုးသားအဆင့်အလေး ပေးမှုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေပါသည်။

‘အစိုးရဝန်ထမ်းများ’ ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အစိုးရတက္ကသိုလ်များရှိ ဆရာ၊ဆရာမများသည် စီမံခန့်ခွဲရေး တာဝန်များ၊ ကျောင်းသား/သူများအားကြီးကြပ်ခြင်း (သို့) များစွာသောသင်ကြားရေးတာဝန်များဖြင့် မကြာခဏ ဝန်ပိနေကြရပါသည်။ ရာထူးတိုးခြင်းသည် သုတေသနစီမံကိန်းများ(သို့) သင်ကြားရေးအတွက်အချိန်မပေးနိုင်ဘဲ ရံဖန်ရံခါတွင် ပိုမိုများပြားသည့်စီမံခန့်ခွဲရေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရစေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသီများ၏ ၇၅% သည် အမျိုးသမီးများဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်သည် အမျိုးသမီးများက မိသားစုအတွက် သာမညငွေရှာနေသူများဖြစ်သည်ဟူသည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ရံဖန်ရံခါ ဖြစ်ပေါ်စေသည့် လူမှု၊ ယဉ်ကျေးမှုစံသတ်မှတ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြပါသည်။ တက္ကသိုလ်ဝန်ထမ်းများအား လစာ နည်းနည်း ပေးခြင်း သည် အဆင့်မြင့်ပညာကဏ္ဍတွင် အမျိုးသားများ အလုပ်လုပ်ကိုင်မှုကို နည်းပါးစေပါသည်။

အစိုးရသုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများ (HEIs) နှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရဌာနများကြားတွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု (သို့) ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နည်းပါးပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သုတေသနကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများက ရံဖန်ရံခါ ‘ပိုင်ဆိုင်’ ကြပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြုလုပ်ပြီးသား သုတေသနများ ပြန်လည်ပြုလုပ်ခြင်း၊ သုတေသနများကို မလိုအပ်ဘဲ ထပ်မံပြုလုပ်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး သုတေသီများအနေဖြင့် ယုံကြည်ရလောက်သည့် (သို့) နောက်ဆုံးရအချက်အလက် (up-to-date data) များကို ရရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားဝင်ချမှတ်ထားသည့် သုတေသီအချင်းချင်းသုံးသပ်ပေးသည့်ယဉ်ကျေးမှု (peer review culture) မရှိပါ။ သုတေသနအရည်အသွေးနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်းမရှိပါ။ သုတေသနကို အဓိက အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကမြို့ကြီးများရှိ တက္ကသိုလ်များနှင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသ ကြီးများရှိ တက္ကသိုလ်များတွင် တက္ကသိုလ်အလိုက် ကိုယ်ပိုင်သုတေသနဂျာနယ်များ ထုတ်ဝေပါသည်။ ယင်းတို့ သည် တက္ကသိုလ်တစ်ခုချင်းစီ၏ သတ်မှတ်ဖော်ပြချက်များအရ ဒေသအတွင်းထုတ်ဝေသည့် ဒေသန္တရ သုတေ သန ဟင်းလေးအိုးကြီးများအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုနှင့် ဆရာ၊ဆရာမများ ရာထူး တိုးခြင်း နှစ်ခုစလုံးတွင် အရည်အသွေးထက် အရေအတွက်က လွှမ်းမိုးပါသည်။ သုတေသီအချင်းချင်း သုံးသပ်ပေးသည့် ယဉ်ကျေးမှုမရှိသဖြင့် စံသတ်မှတ်ချက်များသည် နိမ့်ကျနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

မူဝါဒဆိုင်ရာဆွေးနွေးမှုများတွင် လူကြိုက်များသည့်အတွေးအမြင်များက သုတေသနအထောက်အထားကို လွှမ်းမိုးနေပါသည်။ ‘လူကြိုက်များသည့်ခေါင်းစဉ်များ (hot topics)’ နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး တရားဝင်ပြန်ကြား ဆက်သွယ်မှုများနှင့် အလွတ်သဘောပြန်ကြားဆက်သွယ်မှုများအတွက် Facebook ကဲ့သို့သော ဆက်သွယ်ရေး စကြာများအပေါ် မှီခိုခြင်းသည် သဘောတရားဖြန့်ချိမှုတွင် နိုင်ငံရေးသဘောသက်ဝင်ပါသည်။ သုတေသီအများစု သည် မိမိတို့၏ တွေ့ရှိချက်များကို လူမှုမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် မဆွေးနွေးလိုပါ။ ရလဒ်အားဖြင့် Facebook မှတစ်ဆင့် သုတေသနအထောက်အထား ပြန့်ပွားခြင်းသည် အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။

သုတေသီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများကြားတွင် အလွတ်သဘောချိတ်ဆက်မှုကို အသုံးများ ပါသည်။ အခြားနေရာများနှင့်မတူဘဲ သက်သေအပေါ်အခြေပြုသည့်မူဝါဒချမှတ်ခြင်းကို သုတေသန တွေ့ရှိချက်များနှင့် သဘောတရားများ (research inputs) က ကန့်သတ်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ။ မူဝါဒချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်၏ အထက်မှအောက်သို့စီးဆင်းမှုသဘောသဘာဝ (top-down nature) က သာ ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အထောက်အထားကို ရံဖန်ရံခါ လျစ်လျူရှုပါသည်။ မကြာခဏဆိုသလို အစိုးရက တာဝန်ပေးသည့် အလုပ်များကို အလွတ်သဘောလုပ်ဆောင်လေ့ရှိပြီး မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် အပြန်အလှန် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်စေရန်တည်ဆောက်ခြင်း (သို့) ထိန်းသိမ်းခြင်းအဖြစ် မှတ်ယူကာ သုတေသီများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများက လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထောက်ပံ့မှု သဘောထားပုံစံ (notion of grants) (သို့) တရားဝင်တာဝန်အပ်နှင်းမှုသည် ပျံ့နှံ့မှုမရှိဘဲ သုတေသနအများစုသည် ‘လူမသိသူမသိ (under the radar)’ ဖြစ်နေပါသည်။

အပြောင်းအလဲမောင်းတံများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပြုလုပ်သည့် သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များကို ကြီးကြပ်ပေးမည့်၊ အဆင်ပြေ ချောမွေ့ စေမည့်၊ ညှိနှိုင်းပေးမည့်၊ ကူညီပံ့ပိုးပေးမည့်၊ မှတ်တမ်းတင်မည့် အမျိုးသားအဆင့် သုတေသန အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတည်ထောင်ပါ။ အမျိုးသားအဆင့်သုတေသနစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် လူမှုရေးသိပ္ပံကို အာရုံစိုက်ပေးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံကို တည်ဆောက်ပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းသည် သုတေသနအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးနှင့် အစိုးရသုတေသနအဖွဲ့အစည်းများကြားတွင် ရင်းနှီးသည့်လုပ်ငန်း ခွင်ဆက်ဆံရေးကို ထူထောင်ပေးနိုင်၊ အဆင်ပြေချောမွေ့စေနိုင်ပြီး သုတေသနအရည်အသွေးနှင့် ကျင့်ဝတ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသည့်ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများကို တိုးမြှင့်ပေး ပါသည်။

အဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများတွင် သုတေသနပြုရာတွင် အားကောင်းသည်။
အလုပ်တွင်သည့် သုတေသန အကဲဖြတ်မှုလုပ်ငန်းစဉ် / သုတေသီအချင်းချင်းသုံးသပ်သည့်စနစ်ကို ထူထောင်ပါ။
 သုတေသီအချင်းချင်းသုံးသပ်သည့်စနစ်သည် ထွန်းသစ်သုတေသနစနစ်ကို များစွာအကျိုးကျေးဇူး ရှိစေပါသည်။ တက္ကသိုလ်များထဲရှိ စာကြည့်တိုက်များထက်ကျော်လွန်ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။ သက်ရောက်မှု များကို တိုးချဲ့နိုင်ပါသည်။ သုတေသနစာတမ်းများ၏ အရည်အသွေးကို တိုးတက်စေခြင်းသည် မူဝါဒ ချမှတ်သူများနှင့် အများပြည်သူတို့က သုတေသနစာစောင်များအပေါ် ယုံကြည်လက်ခံမှုမြင့်တက်လာပြီး ပိုမိုအသုံးပြုလာမည်ဖြစ်ပါသည်။

အဆင့်မြင့်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် HEI များအတွက် သုတေသနစွမ်းရည်၊ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ရန်ပုံငွေတို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဦးစားပေးပါ။ သို့မှသာ သက်သေအပေါ်အခြေပြုသည့်မူဝါဒသုတေသနအတွက် မြင့်တက်လာသည့် တောင်းဆိုမှုကိုပြည့်မီနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သက်သေအပေါ်အခြေပြုသည့်သုတေသန နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တောင်းဆိုမှုမြင့်တက်လာပြီး ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသန မှသည် မူဝါဒချမှတ်မှု၏ အခြေခံ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ရလဒ်များနှင့် သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်သည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လူမှုရေး သိပ္ပံသုတေသနအဖြစ် ပြောင်းလဲလာပါသည်။ အဆိုပါ တောင်းဆိုမှုများ သည် ဗဟိုအစိုးရစီမံကိန်းရေးဆွဲသူများထံမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ မူဝါဒနှင့်သက်ဆိုင်သူ များဖြစ်ကြသည့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီများ၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ ထံမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မူဝါဒချမှတ်သူများထံသို့ သက်ဆိုင်သည့်နည်းပညာဆိုင်ရာအကူအညီများ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပေးနိုင် စေရန် ဒေသခံသုတေသီများအား စွမ်းရည်မြှင့်ပေးပါ။
 မူဝါဒများကိုရွေးချယ်မှုသည် အခြေအနေနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ပြည်ပမှပညာရှင်များ ရေးဆွဲသည့် မူဝါဒအမျိုးမျိုးအနက် အဆီလျော်ဆုံး ဆောင်ရွက်ချက်ကို ရွေးချယ်ရာတွင် ပြည်တွင်းသုတေသီများမှာ အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် မြန်မာအစိုးရကိုယ်စား နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (သို့) နိုင်ငံတကာ ပညာရှင်များက ဆောင်ရွက်သည့် သုတေသနများတွင် ပါဝင်အားဖြည့်ရန် ပြည်တွင်း/ဒေသခံသုတေသီများကို ထောက်ခံပေးနိုင်ပါ သည်။ ဒေသခံသုတေသနများတွင် အပြန်အလှန်ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်းသည် ပူးတွဲမူဝါဒဆိုင်ရာ လေ့လာမှုကို လုံ့လဆော်ပေးရုံသာမက အနာဂတ်တွင်

အများပြည်သူနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်မူဝါဒများ ထိထိရောက်ရောက်ချမှတ်နိုင်စေရန်အတွက် ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်ပေးရာ ရောက်ပါသည်။

အစိုးရသုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရဌာနများကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မိတ်ဖက်ထူထောင်မှုကို တိုးမြှင့်ပါ။ အစိုးရ ဌာနများနှင့် သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများကြား ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းခြင်းသည် ယုံကြည်ကိုးစားနိုင်သည့် နောက်ဆုံးရအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီကာ တိုးမြှင့်မျှဝေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းခြင်းသည် အထူးသဖြင့် သုတေသနပြုမှုဒီဇိုင်းအတွက် မိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများ၏ အမြင်များကို အစကတည်းက စုစည်းလိုက်လျှင် သုတေသနအပေါ်အတည်ပြု လက်ခံမှုနှင့် သုတေသန အပေါ်အခြေခံသည့် မူဝါဒ ထွက်ရှိလာခြင်းကို အားပေးပါသည်။

သုတေသနအတွက်ဘတ်ဂျက်ကို တိုးမြှင့်ပါ။ အလျှော့အတင်းပြုလုပ်နိုင်မှု (flexibility) ကို တိုးမြှင့်ပါ။
 ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ဘတ်ဂျက်သည် ၂၀၁၂/၁၃ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၉/၂၀ ခုနှစ် ကာလများကြားတွင် သုံးဆန်းပါးမြင့်တက်ခဲ့ပြီး အဆင့်မြင့်ပညာဦးစီးဌာနက ၁၅ - ၁၆ % ရရှိခဲ့ပါသည်။ သုတေသန ပြုလုပ် ရန်အတွက် ခွဲဝေချထားပေးမှုများရှိသော်လည်း စီမံကိန်းများသည် နှစ်စဉ်ဘတ်ဂျက်စဉ်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ပြီး စာရင်းစစ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် သက်သေအထောက်အထားများ ပြသ ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းက နှစ်အတော်ကြာအချိန်ယူကာ ဆောင်ရွက်ရမည့် သုတေသန စီမံကိန်းများ ဖော်ဆောင်ရန် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနအတွက် နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေကို ထိထိရောက်ရောက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ အလျှူရှင်ကပေးသည့်အထောက်အပံ့အနက် တော်တော်များများကို အစိုးရအတွက် မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များနှင့် သဘောထားများ (policy input) သုတေသနပြု လုပ်ပေးမည်။ ဆန်းစစ်ကာ အကြံပြုပေးမည့် နိုင်ငံတကာပညာရှင်များကို ပေးလိုက်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသဆိုင်ရာအသိပညာနှင့် သုတေသနကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက မကြာခဏ လျစ်လျူရှု လေ့ရှိပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ဥပမာများစွာကိုကြည့်ရှုပါက သုတေသနသည် နေရာဒေသ အခြေအနေနှင့် ဆီလျော်မှုမရှိဘဲ မသင့်လျော်သည့်လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ထောက်ခံ အကြံပြုချက်များကို ပြုစုပေးပါသည်။

သုတေသနစနစ်တွင် အရည်အသွေး၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် သာတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန် နိုင်ငံတကာ ရန်ပုံငွေ အထောက်အကူကို အားကောင်းစေရပါမည်။ အရေးပါသည့် အစီအစဉ်များစွာကို ဝန်ကြီးဌာန အဆင့်တွင် အဓိက အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည့်

အမျိုးသားပညာရေးမူဝါဒကော်မရှင်၊ ပါမောက္ခချုပ်များ ကော်မတီနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာဦးစီးဌာနတို့က ဆောင်ရွက်ကြပြီး နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေသည် နိုင်ငံ၏ သုတေသနရန်ပုံငွေအတွက် အဓိက ရင်းမြစ်ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနအတွက် တာဝန်များအပ်နှင်းခြင်း နှင့် ပြည်တွင်းသုတေသီများကို တာဝန်ပေးသည့် သုတေသနများ ပြားလာခြင်းထက်ကျော်လွန်ပြီး အဆိုပါရန်ပုံငွေများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သုတေသနမြင်ကွင်း (research landscape) တွင် အရည် အသွေး၊ ကျင့်ဝတ်နှင့်သာတူညီမှုကို အားကောင်းစေသည့် ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်းသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့်၊ ဒီမိုကရေစီ မြန်မာနိုင်ငံ ဖြစ်ရေးအတွက် မဟာဗျူဟာ ၂၈ ချက်၊ လုပ်ငန်းအစီအစဉ် ၂၅၁ ချက် ကို အကောင်အထည်ဖော်မည့် ရည်ရွယ်ချက်ကြီးမားသည့် အစီအစဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းနှင့် ကိုက်ညီသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်း (MSDP) ၂၀၁၈ - ၂၀၃၀ ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ ပါသည်။ အဆိုပါ အဆိုပြု လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် MSDP ၏ ရည်မှန်းချက်များရောက်ရှိအောင်မြင်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံသည် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အသိပညာချို့တဲ့မှု (knowledge deficit) ကို ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ မူဝါဒချမှတ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့် အထောက်အထားပြုစုမှုနှင့် ဖြန့်ချိမှုကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အမျိုးသား အဆင့်သုတေသနစနစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်နှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

သုတေသနအတွက် ထောက်ပံ့ပေးသည့်ပတ်ဝန်းကျင်ကို အားပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏အဆင့်မြင့် ပညာ အဖွဲ့အစည်းများကို လုံလောက်သည့်ရင်းမြစ်များပံ့ပိုး ကာ၊ ပိုမိုအဆင့်မြင့်တင်ထားသည့်အရည်အသွေး ထိန်း ချုပ်မှု၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောပူးပေါင်းညှိနှိုင်းမှုမိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထိရောက်သည့် မူဝါဒချမှတ်မှုတို့ ဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းကို စတင်နိုင်ပါသည်။ အခြားသော နိုင်ငံတကာ ပညာရှင်များနှင့် ပုံမှန် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ကာ အဆင့်မြင့်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲ မှု၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောမူဘောင်အတွင်း သုတေသနစနစ် တိုးတက်မှုကို တိုင်းတာသည့် နိုင်ငံတကာတွင် အသိအမှတ်ပြု ထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ ကို လက်ခံပြီး သုတေသနစွမ်းရည်ကို အားကောင်းစေရန်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည် (Chinlone 2018)။ သုတေသီ များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများကြား ပိုမိုအားကောင်းသည့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးနှင့် မူဝါဒချမှတ်လိုက်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် နောက်ဆက်တွဲများကို မူဝါဒချမှတ်ခင်ကတည်းက ကြိုတင်သိရှိနားလည် သဘောပေါက်ပြီးမှ မူဝါဒချမှတ်ရာတွင်

မြန်မာပညာရှင်များ၏ ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် လွှမ်းမိုးနိုင်စေရန် အလို့ငှာ သုတေ သနစီမံကိန်းများသည် မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟူသည့်ဒေသန္တရပိုင်ဆိုင်မှု (local ownership) အားပေး ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာ၏ အဓိက အဘော်ကို အောက်ပါအတိုင်း အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြ ထားပါသည်။

အဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများသည် သက်သေအပေါ် အခြေပြုသည့် မူဝါဒဆိုင်ရာ သုတေသနများ နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မြှင့်တင်လာသည့်တောင်းဆိုမှုကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ပါသည်။ သက်သေအပေါ် အခြေပြုသည့် သုတေသနနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တောင်းဆိုမှုမြှင့်တင်လာပြီး ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသန မှသည် မူဝါဒချမှတ်မှု၏ အခြေခံ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ရလဒ်များနှင့် သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်သည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လူမှုရေး သိပ္ပံသုတေသနအဖြစ် ပြောင်းလဲ လာပါသည်။ အဆိုပါ တောင်းဆိုမှုများသည် ဗဟိုအစိုးရစီမံကိန်းရေးဆွဲသူများထံမှ ထွက်ပေါ် လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ မူဝါဒနှင့်သက်ဆိုင်သူများဖြစ်ကြသည့် ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၊ လွှတ်တော် အမတ်များ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ ထံမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ HEI ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်၏ ဦးစားပေးရည်မှန်းချက်အဖြစ် အစိုးရအနေဖြင့် အဆင့်မြင့်ပညာအဖွဲ့အစည်းများ၏ သုတေသနစွမ်းရည် မြှင့်တင်ရန်နှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံနှင့် ရန်ပုံငွေများ တိုးတက်များပြားစေရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

မူဝါဒချမှတ်သူများထံသို့ သက်ဆိုင်သည့်နည်းပညာဆိုင် ရာအကူအညီများ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ပေးနိုင် စေရန် ဒေသခံသုတေသီများကို စွမ်းရည်မြှင့်ပေးနိုင်ပါသည်။ မူဝါဒများကိုရွေးချယ်မှုသည် အခြေ အနေနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ပြင်ပပညာရှင်များ ပြုစုသည့် မူဝါဒအမျိုးမျိုးအနက် အဆီလျော်ဆုံး ဆောင်ရွက်ချက်ကို ရွေးချယ်ရာတွင် ပြည်တွင်းသုတေသီများမှာ အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် မြန်မာအစိုးရကိုယ်စား နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ (သို့) နိုင်ငံတကာ ပညာရှင်များက ဆောင်ရွက်သည့် သုတေသနများတွင် ပါဝင်အားဖြည့်ရန် ဒေသခံသုတေသီများကို ထောက်ခံ ပေးနိုင်ပါသည်။ ဒေသခံသုတေသနများတွင် အပြန်အလှန်ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်းသည် ပူးတွဲ မူဝါဒ ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုကို လုံ့လဆော်ပေးရုံသာမက အနာဂတ်တွင် အများပြည်သူနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မူဝါဒ များ ထိထိရောက်ရောက်ချမှတ်နိုင်စေရန် ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်ပေးရာ ရောက်ပါသည်။

သုတေသနအတွက်ဘတ်ဂျက်ကို တိုးမြှင့်ရန်နှင့် အလျော့အတင်းပြုလုပ်နိုင်မှု (flexibility) ကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ဘတ်ဂျက်သည် ၂၀၁၂/၁၃ ခုနှစ် နှင့် ၂၀၁၉/၂၀ ခုနှစ် ကာလများကြားတွင် သုံးဆန်းပါးမြင့်တက်ခဲ့ပြီး အဆင့်မြင့်ပညာဦးစီးဌာနက ၁၅ - ၁၆ % ရရှိခဲ့ပါသည်။ သုတေသန ပြုလုပ်

ရန်အတွက် ခွဲဝေချထားပေးမှုများရှိသော်လည်း စီမံကိန်းများသည် နှစ်စဉ်ဘတ်ဂျက်စဉ်းမျဉ်းများကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ပြီး စာရင်းစစ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်များ အတွက် သက်သေအထောက်အထားများ ပြသရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းက နှစ်အတော်ကြာ အချိန်ယူကာ ဆောင်ရွက်ရမည့် သုတေသန စီမံကိန်းများ ဖော်ဆောင်ရန် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် သုတေသနပြုခြင်းတွင် အထူးသဖြင့် ရှုပ်ထွေးသည့်မူဝါဒဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်များ အတွက် လုပ်ဆောင်သည့်အခါတွင် စမ်းသပ်မှုများ (trial) နှင့် အမှားများ ပါရှိနိုင်ပါသည်။ သုတေသနအတွက် လုပ်ရုံဘတ်ဂျက်ခွဲဝေပေးမှုကို တိုးမြှင့်ပေးသင့်ပြီး သုတေသနရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းမှုကို ကန့်သတ်ထား စဉ်းမျဉ်းများမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသင့်ပါသည်။

သုတေသနပြုခြင်းအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှု (governance) ကို ထူထောင်ကာ အတည်တကျဖွဲ့စည်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနပြုလုပ်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပေးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကို ထူထောင်ရန်မှာအရေးပေါ်လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံသားများနှင့် အစိုးရကြားတွင် အရေးပါသည့်ချိတ်ဆက်မှုများအဖြစ် သုတေသီများကို တန်ဖိုးထားမည့် အသိပညာအခြေပြုလူမှုအဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်ရာတွင်သုတေသန၏ အရေးကြီးပုံကို အစိုးရက အသိ အမှတ်ပြုရပါမည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းက သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို ကြီးကြပ်ရန် ဆီလျော်သည့်မူဝါဒများ၊ ကာလရှည် ထောက်ပံ့လှူဒါန်းမှု/ပံ့ပိုးမှုနှင့် လက်တွေ့ကျသော အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်သင့် ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနအတွက် နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေကို ထိထိရောက်ရောက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက် ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

နည်းပညာဆိုင်ရာအကူအညီ (technical assistance)သည် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်ပေးသည့် နိုင်ငံတကာအကူအညီ၏ အရေးပါသည့် အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ အလှူရှင်ကပေးသည့်အထောက်အပံ့အနက် တော်တော်များများကို အစိုးရအတွက် မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များနှင့် သဘောထားများ (policy input) ကို သုတေသနပြု လုပ်ပေးမည့် ဆန်းစစ်ကာ အကြံပြုပေးမည့် နိုင်ငံတကာပညာရှင်များကို ပေးလိုက်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသန္တရအသိပညာနှင့် သုတေသနကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက မကြာခဏ လျစ်လျူရှုလေ့ရှိပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ဥပမာများစွာကိုကြည့်ရှုပါက သုတေသနသည် နေရာဒေသ အခြေအနေနှင့် ဆီလျော်မှုမရှိဘဲ မသင့်လျော်သည့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ထောက်ခံအကြံပြုချက်များ ပေးပါသည်။ ပြည်တွင်းသုတေသီများနှင့် နိုင်ငံတကာပညာရှင်များကြား ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားပေး သင့်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ပြည်တွင်းသုတေသနစနစ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်၊ ပြည်တွင်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ/အဖွဲ့အစည်းများကို အလှူရှင်များ၏

စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်လာစေရန် အလှူရှင်များအား အစိုးရက မေတ္တာရပ်ခံသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် သုတေသနအတွက်ပံ့ပိုးထောက်ပံ့ပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် သုတေသနဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်သုံးသပ် ရေးဘုတ်အဖွဲ့များ၏ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစွမ်းရည်ကို အားကောင်းစေခြင်း၊ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာတွင် သုတေသနနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အဖွဲ့အစည်းအဆင့် စီမံခန့်ခွဲပုံကို တိုးမြှင့် ဖော်ထုတ် ပေးခြင်း၊ သုတေသနနှင့် သင်ကြားရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတိုးတက်စေရေး အပါအဝင် အခြားသော ပညာသင်ကြားမှုဘဝ (academic life) တို့ကြားရှိ ချိတ်ဆက်မှုများကို အားကောင်း စေခြင်း တို့ကို ရည်ရွယ်ကာ တက္ကသိုလ်များဆီသို့၊ တက္ကသိုလ်များမှတစ်ဆင့် ရန်ပုံငွေစီးဆင်းမှုကိုဖြစ်စေပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနစနစ် ခိုင်မာစေရန် လုပ်ဆောင်ပုံနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်နေသည့် အမျိုးသား အဆင့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၊ သုတေသနကို အသုံးပြု ရန်အတွက် ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲမှုစဉ်းမျဉ်းများချမှတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင် ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သုတေသနနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် လက်ရှိရန်ပုံငွေ ချထားပေးမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ယင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များ လက်ဝယ်တွင် ရှိပါသည်။

သုတေသနစနစ်တွင် အရည်အသွေး၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် သာတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန် နိုင်ငံတကာ အကူအညီ ကို အားကောင်းစေရပါမည်။ အရေးပါသည့် အစီအစဉ်များစွာကို ဝန်ကြီးဌာန အဆင့် တွင် အဓိက အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည့် အမျိုးသားပညာရေးမူဝါဒကော်မရှင်၊ ပါမောက္ခချုပ်များ ကော်မတီနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာဦးစီးဌာနတို့က ဆောင်ရွက်ကြပြီး နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေသည် နိုင်ငံ၏ သုတေသန ရန်ပုံငွေအတွက် အဓိက ရင်းမြစ်ဖြစ်ပါသည်။ သုတေသနအတွက် တာဝန်များအပ်နှင်းခြင်း နှင့် ပြည်တွင်းသုတေသီများကို တာဝန်ပေးသည့် သုတေသနများ များပြားလာခြင်းထက်ကျော်လွန်ပြီး အဆိုပါရန်ပုံငွေများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သုတေသနမြင်ကွင်း (research landscape) တွင် အရည် အသွေး၊ ကျင့်ဝတ်နှင့်သာတူညီမျှမှုကို အားကောင်းစေသည့် ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

Centre for Economic and Social Development | No. (27), Pyay Road, 6½ Mile, Hlaing Township, Yangon, | Myanmar
T: (+95-1) 654770. | F: (+95-1) 654771 | www.myanmarcesd.org

Global Office | 2nd Floor, West Wing ISID Complex, 4, Vasant Kunj Institutional Area, New Delhi-110070 | INDIA
T+91 11 4323 9478/4323 9494 | F +91 11 2613 6893 | www.gdn.int